

مدخل فلسفه تجربی

محمود خاتمی

مجله انجمن فلسفه ایران

شماره

سرشناسه	خاتمی، محمود، -
عنوان و نام پدیدآور	مدخل فلسفه تجربی / محمود خاتمی .
مشخصات نشر	تهران: نشر علم، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۷۰۴ ص.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۲۲۴-۸۹۶-۴ :
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۶۲۳.
یادداشت	نمایه.
موضوع	تجربه گرایی Empiricism
رده بندی - نگره	۱۳۹۶ م۴ خ/ب۸۱۶
رده بندی دیویی	۱۴۶/۴۴ :
شماره کتابخانه ملی	۴۹۱۰۲۷۴ :

کتاپ

مدخل فلسفه تجربی

دکتر محمود خاتمی

(استاد دانشگاه تهران)

چاپ اول: ۱۳۹۷

تیراژ: ۵۵۰ نسخه

لیتوگرافی: کوثر

چاپ: مهارت

خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری

بن بست گرانفر، پلاک ۴، تلفن ۶۶۴۱۲۳۵۸

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۲۲۴-۸۹۶-۴

فهرست اجمالی

مقدمه ۱۹

بخش اول: امور عامه ۲۱

فصل اول: تعریف فلسفه تجربی ۲۳

بخش دوم: پیشینه و استوارش فلسفه تجربی ۴۹

مقدمه ۵۱

فصل دوم: فلسفه تجربی: پیشینه ۵۷

فصل سوم: فلسفه تجربی: استوارش ۹۱

بخش سوم: مسائل عام فلسفه تجربی ۱۴۱

مقدمه ۱۵۱

فصل چهارم: مسائل فلسفه تجربی: روش ۱۵۳

فصل پنجم: مسائل فلسفه تجربی: طبیعت ۱۸۷

فصل ششم: مسائل فلسفه تجربی: طبیعت انسان ۱۹۷

فصل هفتم: مسائل فلسفه تجربی: الهیات طبیعی ۲۵۳

فصل هشتم: مسائل فلسفه تجربی: متافیزیک ۲۶۹

بخش چهارم: آراء و مکاتب عمده در فلسفه تجربی ۲۸۳

مقدمه ۲۸۵

فصل نهم: فلسفه تجربی معتدل: جان لاک ۲۹۳

فصل دهم. فلسفه تجربی غیرمادی: جرج بارکلی ۴۲۷

فصل یازدهم. فلسفه تجربی مادی: دیوید هیوم ۵۱۵

خاتمه ۶۶۹

فهرست منابع ۶۷۱

فهرست اعلام ۶۹۹

www.ketab.ir

فرانسوا ل^۱ وایه،^۱ اولین منتقد دکارت در قرن هفدهم اظهار داشت که "هیچ چیز در عقل وجود ندارد که ابتدا در حواس نبوده باشد."^۲ برخی مانند یوهان إردمان، از مشاهیر نوهگلی های قرن نوزده، این سخن ل^۱ وایه را شعار آغازین فلسفه تجربی جدید دانسته اند.^۳

فلسفه تجربی از جمله مشارب عمده ای بود که در آغاز فلسفه نوین اروپایی شکل گرفت و تاثیر فراوانی بر اندیشه و زندگی غرب جدید داشت. از لحاظ تاریخی، این فلسفه در قرون شانزده و هفده با تأملات نوین فلسفی و رشد علم طبیعی، و انتشار آثار بیکن^۴ آغاز، و با ظهور نظام فلسفی لاک^۵ تثبیت شد؛ سپس فلسفه تجربی اندیش قرن هجده آن را بسط دادند. مطالبی که در این دوره به آن ها خواهیم پرداخت، اختصاص به پیدایش و شکل گیری این مشرب و مکاتب آن در این

^۱ François de La Mothe Le Vayer (1588–1672)

^۲ *Nihil est in intellectu quod non ante fuerit in sensu; Œuvre de François de La Mothe Le Vayer*. Paris: Augustin Courbe. 1662. Tome 2, p. 1101.

این قاعده به لحاظ محتوی مأخوذ از فلسفه های مشائی است، و به همین شکل لاتین مکرر در آثار این دوره آمده است. شکل لاتین این قاعده از توماس آکوئینی است:

Thomas Aquinas, *Quaestiones disputatae de veritate*, Bonnae: sumptibus Petri Hanstein 1918. Q. 2 A. 3 Arg. 19.

^۳ Johann E Erdmann (1805–1892): *A History of Philosophy*, trans. W. Hough. London 1897. vol. II. § 279-C. p. 103.

^۴ Francis Bacon (1561–1626)

^۵ John Locke (1632–1704).

قرون و تا قبل از ظهور امانویل کانت^۱ و فلسفه انتقادی او دارند. البته ذکر این نکته هم لازم است که از لحاظ تاریخی، فلسفه تجربی در این دوران بخشی از نهضت روشنفکری و روشنگری در اروپا بوده است، و عمده فلاسفه و مروجان این فلسفه از زمامداران این نهضت در انگلستان و اروپا بودند، و اندیشه های آنان در صور مختلف روشنفکری و روشنگری منعکس داشته است؛ لذا، این فلسفه با همه تنوع مکاتبی که در آن دوران داشت، علاوه بر ویژگی های خاص فلسفی خود، از زمینه ها، شرایط، مسائل و چالش های مختلف آن نهضت هم متأثر بوده، و به سهم خود در صدد یافتن راه حل برای آن ها برآمده است. لذا مطالبی را که در دروس مربوط به روشنگری در این دوران به وجه عام گفته ایم،^۲ به فهم تاریخی پیدایش و گسترش، و شناخت زمینه های طرح مباحث و مسائل این فلسفه یاری می کنند. در این دروس،^۳ پس از (۱) تعریف این فلسفه، به گزارش (۲) پیدایش و گسترش این فلسفه در این دوران، و (۳) مسائل عام و رهیافت های آن فلسفه می پردازیم، و نهایتاً (۴) سه مکتب اصلی و عمده این فلسفه را ضمن شرح آراء به ترتیب از مؤثرترین فلاسفه مؤسس این مکاتب طرح می کنیم.

^۱ Immanuel Kant (1724-1804)

^۲ محمود خاتمی، مدخل فلسفه روشنگری، تهران: انتشارات علم ۱۳۹۵.

^۳ این مطالب در نیمسال اول سال تحصیلی ۱۳۷۹-۱۳۷۸، همزمان برای دانشجویان

فلسفه دانشگاه تهران و تربیت مدرس دانشگاه قم تدریس شده است.